

Папулярызацыя фальклору праз тэматычныя серыі беларускіх памятных манет: вопыт і перспектывы

Алена БОГАНЕВА

Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, навуковы супрацоўнік сектара этналінгвістыкі і фальклору, Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, e-mail: elboganeva@gmail.com

Таццяна ВАЛОДЗІНА

Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, загадчык аддзела фалькларыстыкі і культуры славянскіх народаў, доктар філалагічных навук, Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, e-mail: tanja_valodina@tut.by

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь не толькі з'яўляецца цэнтральным банкам Беларусі і дзяржаўным органам з уласцівымі яму функцыямі, але і выступае ініцыятарам і мецэнатам разнастайных культурных праектаў, сярод якіх – выпуск памятных манет як асобных, так і ў серыях.

Памятныя манеты, што выпускаюцца з 1997 г., класіфікуюцца ў асноўным па чатырох тэматыках: «Беларусь і сусветная супольнасць», «Гісторыя і

культура Беларусі», «Спорт» і «Ахова навакольнага асяроддзя». Яны выпускаюцца ў гонар самых важных падзей у гісторыі дзяржавы ці чалавецтва з мэтай прапаганды культурнай і гістарычнай спадчыны, дасягненняў у галіне навукі і спорту, аховы навакольнага асяроддзя, а таксама ў гонар юбілейных дат [1].

Выпуск памятных (юбілейных, калекцыйных) манет, у тым ліку манет і серый фальклорнай тэматыкі, – практыка многіх краін свету. Гэта такія серыі нацыянальных банкаў адпаведных краін, як «Украінская спадчына» [2], «Рытуалы Польшчы» [3], «Традыцыйныя балгарскія рамёствы» [4], «Абрады, нацыянальныя гульні Казахстана» [5], «Культавыя жывёлы-татэмы качэўнікаў» (Казахстан) [6], і многія іншыя.

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь таксама мае трывалы і цікавы вопыт выпускаў памятных манет, прысвечаных беларускай традыцыйнай культуры, – «Святы і абрады беларусаў» (манеты «Каляды», «Масленіца», «Вялікдзень», «Сёмуха», «Купалле», «Спасы», «Багач», «Дзяды» – мастак Святлана Заскевіч), «Народныя промыслы і рамёствы беларусаў» (манеты «Саломаліццё», «Кавальства», «Ганчарства» – мастак Святлана Някрасава), «Слуцкія паясы» – мастак Святлана Някрасава. Акрамя таго, былі выпушчаны серыі «Сямейныя традыцыі славян» («Вяселле», «Наваселле», «Хрэсьбіны», «Паўналецце», «Мацярынства», «Бацькоўства» – мастак Святлана Някрасава). У серыі «Звычаі і абрады народаў краін ЕўрАзЭС» была выпушчана манета, прысвечаная беларускаму абраду «Стрэчанне» (мастак Святлана Заскевіч), у серыі «Легенды і казкі народаў краін ЕўрАзЭС» была выпушчана манета, прысвечаная беларускай народнай казцы «Пакацігарошак» (мастак Святлана Заскевіч) [7].

У 2007 г. па заказе Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь было распрацавана навуковае абгрунтаванне для падрыхтоўкі серыі манет «Беларускія народныя легенды» (аўтары А.М. Боганева і В.А. Лабачэўская), у 2008–2018 гг. серыя ўвасоблена ў жыццё (мастак А.С. Навасёлава) і з'явілася значным унёскам у папулярызацыю і падтрымку нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі.

Серыя адлюстравала не проста вобразы адзінакавых народных легендаў, а паказала легенды ў сістэме фальклору ў цэлым, у сувязі з комплексамі павер'яў, прыкмет, звычаяў. Гэтаму сістэмнаму паказу паспрыялі лістоўкі з апісаннем легендаў і вера-

ванняў, якія суправаджалі кожную манету, а таксама сам выяўленчы рад на манетах. Мастак Аксана Навасёлава ўвасобіла ў выявах не толькі анімалістычныя вобразы, але паказала выяўленчай мовай сімволіку, звязаную з гэтымі вобразамі жывёльнага свету ў кантэксце светапоглядных уяўленняў беларускага традыцыйнага фальклору. Кожная манета гэтай серыі – не проста ілюстрацыя, а твор мастацтва, значэнне якога з цягам часу будзе ўзрастаць.

Сярод доўгатэрміновых перспектываў серый манет, прысвечаных беларускаму фальклору, мог бы быць прапанаваны шэраг серый, сярод якіх – «Беларускія народныя казкі», «Беларускі дзіцячы фальклор», «Беларускія святыя крыніцы і прошчы», «Беларуская міфалогія» і інш. Спынімся падрабязней на дзвюх магчымых серыях «Беларускія народныя казкі» і «Беларускі дзіцячы фальклор».

Серыя манет «Беларускія народныя казкі»

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь ужо выпускаў манеты серыі «Казкі народаў свету», сярод якіх «Снежная каралева», «Маленькі прынец», «Сымон-музыка» і інш. – мастак Святлана Някрасава [7]. Істотна важна, што гэтая серыя была прысвечана *аўтарскім* казкам розных краін. «Снежная каралева» – казка Ганса Хрысціяна Андэрсена (Данія), «Маленькі прынец» – казка Антуана дэ Сент-Экзюперы (Францыя), «Сымон-музыка» – ліра-эпічная паэма (не казка, але твор з безумоўнымі фальклорнымі каранямі) Якуба Коласа (Беларусь), «Каменная кветка» – казка Паўла Бажова (Расія), «Дванаццаць месяцаў» – казка Самуіла Маршака (Расія), «Тысяча і адна ноч» – помнік сярэднявечнай арабскай і персідскай літаратуры, збор казак і навел, абрамлены гісторыяй пра персідскага цара Шахрыяра і царыцу Шахеразадэ, «Прыгоды Алісы ў краіне цудаў» і «Аліса ў Залюстроўі» – казкі Льюіса Кэрала (Чарльза Лютвіджа Доджсана) (Вялікабрытанія), «Турандот» – казка Карла Гоццы, якая стала лібрэта аднайменнай оперы Джакома Пучыні (Італія), «Шчаўкунок» – казка Эрнста Тэадора Гофмана, опера Пятра Чайкоўскага (Германія, Расія). Гэта серыя была цікавым і ўдалым вопытам, але «Беларускія народныя казкі» не перакрываюцца з ёй у сэнсавым плане, таму што належаць да іншага тэматычнага і катэгорыяльнага блока – да народнай *этнічнай* спадчыны беларусаў.

Казкавая тэма як маркер этнічнай спадчыны ўвасоблена ў серыях манет розных народаў – «Легенды і казкі народаў Расіі» (манеты «Царэўна-жаба», «Жар-птушка», «Паляўнічы і змяя») [13]; «Казкі народаў Казахстана» (манеты «Алдар-Косе», «Хаджа-Насрэдзін», «Шурале» і інш.) [14]. Існуе нямецкая серыя, прысвечаная казкам братоў Грым. У 2012 г. выданню зборніка казак братоў Грым «Дзіцячыя і сямейныя казкі» споўнілася 200 гадоў, і манетныя двары Германіі запусцілі калекцыйную серыю «Казкі братоў Грым». Серыя пачалася з партрэтаў збіральных Вільгельма і Якаба, затым выйшлі манеты, прысвечаныя казкам «Беласнежка», «Гензэль і Грэтэль», «Спячая прыгажуня». З 2016 г. з'яўляюцца манеты «Чырвоны капялюшык», «Брэменскія музыкі», «Кароль-жабянё», «Адважны кравец» [15].

Беларускія народныя казкі пакуль не ўвасобляліся ў манетах за выключэннем казкі «Пакацігарошак» у серыі манет «Легенды і казкі народаў краін ЕўразЭС».

Беларускія народныя казкі з'яўляюцца адным з самых старажытных жанраў беларускага фальклору, адрозніваюцца выключным багаццем відаў, своеасаблівасцю, рознымі стадыямі свайго фарміравання. Ва ўсіх відах беларускіх народных казак існуе канцэпцыя, якую можна ўмоўна назваць «канцэпцыяй актыўнага добра» – дапамогі слабому, узаемадапамогі, спагады, гатоўнасці да самаахвяравання. З іншага боку, у казцы вобразна і пераканаўча выкрываюцца адмоўныя якасці адпаведных персанажаў: карысліваць, чэрствасць, абьякаваць, зайздрасць, жорсткасць.

Казкі ва ўсходніх славян былі папулярныя не толькі ў дзіцячай аўдыторыі яшчэ два стагоддзі назад: з казачнікамі заключалі своеасаблівыя дамовы арцелі лесарубаў і рыбакоў, каб па вечарах казачнік расказаў казкі да таго часу, пакуль не засне апошні чалавек з арцелі [16].

Цяпер казкі перайшлі амаль выключна ў «дзіцячы пакой», працягваючы сваё актыўнае жыццё [17, с. 49–55]. І невыпадкова: беларускія народныя казкі маюць выключнае выхаваўчае значэнне для дзяцей, спрыяюць іх разумоваму, эмацыянальнаму і творчаму развіццю, маральнаму станавленню, служачы крыніцай эстэтычнага перажывання і натхнення для дарослых.

Беларускія народныя казкі ўяўляюць сабой сістэмны корпус тэкстаў з рознымі жанравымі разнавіднасцямі і падвідамі. Па змесце, тэматыцы, структурных асаблівасцях і некаторых іншых прыкметах казкавую прозу з пункту гледжання паўнагата ахопу найбольш мэтазгодна падзяляць на *казкі пра жывёл* (казкі, у сістэме мастацкіх вобразаў якіх цэнтральнае месца займаюць персанажы са свету жывёл); *кумулятыўныя* (са шматразовымі паўтарамі аналагічных дзеянняў, з нанізваннем аднатыпных эпізодаў, што заканчваюцца вясёлай катастрофай, такія як «Рэпка», «Церам мухі», «Пра вераб'я і былінку» і інш.); *чарадзейныя* (казкі героіка-фантастычнага і сямейнага плана са строгай паслядоўнасцю функцый дзеючых асоб, з асноўнай роляй элементаў чароўнага – чароўная задача, чароўная жонка, цудадзейны памочнік і т. д.); *легендарныя* (казкі, персанажамі якіх з'яўляюцца звышнатуральныя сілы – Бог, анёлы, святыя, нячыстая сіла, а ў аснове сюжэта ляжыць маральная калізія); *навелістычныя* (пра незвычайныя прыгоды звычайных людзей без умяшання звышнатуральных сіл і цудадзейных памочнікаў); *казкі-анекдоты* (камічны або сатырычны сюжэт з нечаканай развязкай). Да казковых жанраў адносяцца таксама *небыліцы* – творы гульнявога, забаўляльнага характару, у якіх рэчаіснасць адлюстроўваецца па камічным прыцыпе «ўсё наадварот»: з парушэннем храналагічнай паслядоўнасці, прычынных сувязяў і да т. п. Небыліца можа быць самастойным праявічым (ці вершаваным) расповедам або можа ўключацца ў казку як яе частка (тым не менш са сваімі структурнымі асаблівасцямі).

Казкі да гэтага часу сустракаюцца ў вусным бытаванні ў традыцыйнай культуры беларускай вёскі, аднак з'яўляюцца, па тэрміналогіі ЮНЕСКА,

«аб'ектам, што знікае», для якога надзвычай важнай з'яўляецца паўната фіксацыі (фота-, аўдыё-, відэа-) яго праяў, каб у далейшым гэты аб'ект мог набыць «другое жыццё» ў пісьмовай форме. У перспектыве пры ўмове важнасці гэтага аб'екта спадчыны для культуры нацыі ён можа быць папулярызаваны рознымі спосабамі як унутры краіны, так і за яе межамі.

У канцы XX ст. – пачатку XXI ст. казкі мэтанакіравана запісваліся ў рамках доўгатэрміновага праекта «Сучасны стан традыцыйнай мастацкай культуры беларусаў». У выніку рэалізацыі праекта была выдадзена серыя з шасці тамоў у 10 кнігах «Традыцыйная мастацкая культура беларусаў» па кожнай беларускай вобласці і гісторыка-этнаграфічным рэгіёне краіны. Пачынаючы з чацвёртага тома кожная кніга суправаджалася гукавымі электроннымі дадаткамі (CD-ROM), у якіх былі прадстаўлены народныя спевы і народная проза, у тым ліку казкі ў выкананні вясковых жыхароў (запісы, зробленыя пераважна падчас экспедыцый) [10; 11; 12]. Па выніках 2014 г. аўтарскі калектыў гэтай серыі быў удастоены спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва*. У серыі былі апублікаваны толькі матэрыялы, сабраныя ў ходзе рэалізацыі праекта (1994–2013 гг.), дзеля таго, каб можна было ацаніць ступень захаванасці розных відаў традыцыйнай народнай творчасці ў сучасным свеце. У кожным томе названай серыі кніг ёсць вялікія раздзелы, прысвечаныя казкам.

Пры ўмове зацікаўленасці Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь у праекце ўвасаблення беларускіх народных казак асноўная мэта навукова-даследчай работы (НДР) для стварэння навуковага абгрунтавання выпуску серыі манет, прысвечаных казкам, – паказаць казкі не як разрознены асобныя творы, а як сістэму, у якой яны існуюць у жывым бытаванні ў сучаснай беларускай вёсцы. Акрамя таго, пры ўмове тэхнічнай ажыццявімасці гэтай ідэі лістоўку з пэўным сюжэтам казкі можна было б «агучыць» аўтэнтчнымі экспедыцыйнымі запісамі вясковых выканаўцаў (запісы 2002–2013 гг.).

Для дасягнення гэтай мэты неабходна вырашыць наступныя задачы:

- ажыццявіць агляд гістарыяграфіі пытання, абгрунтаваць найбольш аптымальную класіфікацыю казак, у адпаведнасці з абгрунтаванай класіфікацыяй разледзец і ахарактарызаваць жанравую сістэму беларускіх народных казак;
- апісаць жывое бытаванне казачнай традыцыі ў Беларусі ў сучасны перыяд (канец 1990-х гг. да сучаснага перыяду);
- выбраць па адной казцы пэўнай казкавай разнавіднасці/жанру так, каб у змесце канкрэтнай казкі былі адлюстраваны самыя характэрныя асаблівасці гэтага казкавага падвіду;
- вызначыць тып сюжэта абранай казкі па існуючых найбольш аўтарытэтных міжнародных паказальніках казак;
- паказаць распаўсюджванне сюжэта кожнай казкі, якая будзе прадстаўляць пэўны казачны жанр, у сучасны перыяд на тэрыторыі Беларусі;
- прааналізаваць вербальныя выяўленчыя сродкі, якія дапамагаюць стварэнню візуальных вобра-

заў і дзеянняў персанажаў казак, ажыццявіць падбор і абгрунтаванне ілюстрацыйнага матэрыялу для вырабу серый памятных манет, прысвечаных беларускім народным казкам, распрацаваць прапановы па асаблівасцях кампазіцыйнага і вобразнага рашэння;

- распрацаваць структуру лістоўкі-суправаджэння казак, у якой максімальна лаканічна будзе дадзена агульная характарыстыка жанравай сістэмы казак; апісаны асаблівасці канкрэтнага жанру, які ўяўляе казка; пераказаны сюжэт казкі; пазначаны тып сюжэта па адпаведных міжнародных паказальніках; пазначана жывое бытаванне гэтага сюжэта на тэрыторыі Беларусі ў сучасны перыяд з указаннем канкрэтных рэгіёнаў і месцаў запісу.

Серыя манет «Беларускі дзіцячы фальклор»

У дзіцячым узросце народная творчасць – не толькі адна з формаў забавы. Акрамя задавальнення эстэтычных патрэбаў яна выконвае важныя сацыяльныя функцыі. Сотні гадоў з'яўляючыся рэгулятарам маральных паводзін, дзіцячы фальклор дапамагае дзіцяці і яго блізкім знайсці выйсце са складаных этычных сітуацый, акумулюючы вопыт папярэдніх пакаленняў. Дзіцячы фальклор закладвае асновы эмацыйна-эстэтычных адносін да свету, спрыяе развіццю мастацка-вобразнага мыслення, пераходу ад пачуццёва-эмацыйнага ўспрымання на ўзроўнях інстынкту да разумення зместу і сэнсу твораў. Беларускі дзіцячы фальклор – з'ява ўнікальная сваёй разнастайнасцю: у ім існуе мноства жанраў, кожны з якіх звязаны практычна з усімі праявамі жыцця дзіцяці. У кожнага жанра свая гісторыя і сваё прызначэнне: адны з іх з'явіліся ў глыбокай старажытнасці, іншыя зусім нядаўна, адны закліканы забаўляць, іншыя супакойваць, трэція – чамусьці навучыць, чацвёртыя дапамагаюць маленькаму чалавеку арыентавацца ў вялікім свеце. Кожны з жанраў дзіцячага фальклору па-свойму каштоўны і цікавы, а ў цэлым яны разам з казкамі ствараюць асаблівую культурную прастору, у якой вырастае дзіця, фарміруецца яго асоба, закладваецца стрэсаўстойлівасць, якая дапамагае яму на працягу ўсяго яго жыцця.

Сярод разнавіднасцяў дзіцячага фальклору вылучаюцца *калыханкі* – жанр не дзіцячай творчасці, але прызначаны дзецям. Гэта песні дарослых, перш за ўсё маці і бабуль, адрасаваныя дзіцяці з мэтай супакойць яго, паспрыяць яго спакойнаму сну. Таму так шмат у калыханках памяшальна-ласкавых слоў, інтанацый, тэм. Галоўныя героі калыханак – кот, куры, галубы. Калыханка не толькі калыхала, але і ўводзіла дзіця ў жыццёвы свет у яго казачным пераламленні, вучыла народнай мудрасці, спрыяла развіццю дзіцяці. «Люлі-люлі-люлі, прыляцелі куры, селі на варотах у чырвоных ботах», «Пайшоў коцік пад масток, злавіў рыбку за хвосток» – гэтыя і шэраг іншых знаёмых і дарагіх кожнаму сюжэтаў нагадвалі б пра дзіцінства і натхнялі на разуменне гэтага неабходнага ў працэсе сталення жанру. *Пацешкі (забайлянкі)* – кароткія вершы ці песенкі, якія выконваліся для забавы дзіцяці або суправаджалі фізічныя практыкаванні, якія

* На атрыманне прэміі рашэннем аўтарскага калектыву былі вылучаны Т.Б. Варфаламеева (кіраўнік праекта), А.М. Боганева і М.А. Козенка.

рабілі маці немаўляці (пагладжванне, развядзенне ручак, гульні з пальчыкамі, гушканне на каленях), і своеасаблівы масаж. У пацешках замацаваны выпрацаваны шматгадовай практыкай народа багаж ведаў па фізічным выхаванні малых. Акрамя таго, у пацешкі ўводзіўся пазнавальны матэрыял, закладваліся асновы маральнасці і нормаў паводзін у будучым жыцці, адбывалася знаёмства з багаццем роднай мовы. «Лады-лады-ладкі, мы былі ў бабкі», «Сарока-Варона кашку варыла, сваіх дзетак карміла» – гэта толькі апазнавальны мінімум беларускіх забаўлянак. Заклічкі – звароты-выкрыкі дзяцей да розных сіл прыроды: сонца, дажджу, ветру, хмар. Для іх характэрныя элементы імітацыі гукаў, просьбы нешта зрабіць ці паказаць. Радкі «Дожджык-дожджык, перастань, мы паедзем на Ярдань» ці «Сонейка, Сонейка, выблесні, выгляні» да нашых дзён захавалі тонкае адчуванне адзінства чалавека з навакольным светам прыроды. Прыгаворкі-звароты да прадстаўнікоў жывёльнага ці расліннага свету з просьбамі ці пытаннямі. Для іх характэрныя элементы імітацыі гукаў, просьбы нешта зрабіць або паказаць: «Улітка, улітка, пакажы рожкі», «Божая кароўка, паляці на неба, прынясі нам хлеба!» Сюды ж адносяцца прыгаворы на поспех пры адпраўленні па ягады, грыбы, прыгаворы пры купанні, на выпадзенне малочнага зубка і інш. Лічылькі – невялікія вершаваныя, часта гумарыстычнага характару творы, з дапамогай якіх вызначаецца чарговасць у дзіцячай гульні, выбіраюцца яе вядучыя або дзейныя асобы. Лічылькі вылучаюцца строгім рытмам, які абумоўлены характарам выканання і які напаяўне верш незалежна ад яго сэнсавага складніка яркай і даступнай вобразнасцю, прастагой мовы і сінтаксічнай пабудовы. Хуткамоўкі – фразы з цяжкіх для вымаўлення слоў. Служаць сродкам навучання дзяцей здольнасці хутка і выразна гаварыць, напрыклад: «Руды Рыгор гроб грыбы граблямі». Гульні – з’ява неаднародная. Акрамя функцыі забавы выступаюць

важным сродкам сацыялізацыі кожнага новага пакалення, мае значэнне і фізічны кампанент. Для многіх беларусаў дарагімі засталіся «Хованкі», «Чыжык», «Яшчур» і інш.

У выпадку прыняцця Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь праекта ўвасаблення дзіцячага фальклору ў выявах на манетах асноўная мэта працы будзе заключацца ў даследаванні тыпалогіі і сістэмы жанравых разнавіднасцяў дзіцячага фальклору (дзіцячай творчасці і творчасці для дзяцей), выбары пэўных разнавіднасцяў дзіцячага фальклору для распрацоўкі і навуковага абгрунтавання серый памятных манет, іх выяўленчага раду і вобразнага рашэння. Задачы гэтага даследавання наступныя:

- вывучэнне жанравых асаблівасцяў дзіцячай творчасці і творчасці для дзяцей, вызначэнне сэнсавых дамінантаў і паэтычных пераваг;
- выяўленне найбольш значных жанраў і сюжэтаў дзіцячага фальклору, актуальных у сістэме выхавання сучаснага дзіцяці для стварэння серый манет;
- ажыццяўленне падбору і абгрунтавання ілюстрацыйнага матэрыялу для вырабу серый памятных манет, прысвечаных беларускім народным казкам і дзіцячаму фальклору, распрацоўка прапаноў па асаблівасцях кампазіцыйнага і вобразнага рашэння. Чаканы эфект ад рэалізацыі прапанаваных НДР заключаўся б у іх навуковай, культурнай і практычнай значнасці. Рэалізацыя НДР садзейнічала б захаванню і папулярнаму беларускай традыцыйнай культурнай спадчыны і адначасова выхаду ў свет цікавай калекцыйнай серыі.

Выпуск арыгінальных серый манет у галіне беларускай традыцыйнай культурнай спадчыны будзе спрыяць пашырэнню ведаў пра нашу краіну ў свеце, павышэнню яе міжнароднага прэстыжу як дзяржавы, якая мае багатую культурную і фальклорную спадчыну.

Бібліяграфічны спіс:

1. Национальный банк – центральный банк и государственный орган Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/today/about/general>. – Дата доступа: 12.10.2019.
2. Украинское наследие [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ua-coins.info/base/category/ukrainskoye-nasledie>. – Дата доступа: 12.10.2019.
3. Ритуалы Польши [Электронный ресурс] // Група «Искатели». – Режим доступа: <https://www.kladpoisk.ru/coins/serii-monet/serii-inostrannykh-monet/polsha/seriya-monet-ritualy-polshi/>. – Дата доступа: 12.10.2019.
4. Традиционные болгарские ремесла [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.ucoin.net/coin/bulgaria-5-leva-2009/?cid=71922>. – Дата доступа: 12.10.2019.
5. Обряды, национальные игры Казахстана [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://proof.kz/products/ajtus--obryady-natsionalnye-igry-kr>. – Дата доступа: 12.10.2019.
6. Культурные животные-тотемы кочевников [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.kt.kz/rus/ekonoty/_1377889688.html. – Дата доступа: 12.10.2019.
7. Каталог памятных монет, выпущенных в обращение Национальным банком Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/coinsbanknotes/coins/commemorative/catalog>. – Дата доступа: 12.10.2019.
8. Боганева, А.М. Беларускія народныя легенды: крытэрыі жанравай класіфікацыі / А.М. Боганева // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фальклорыстыкі: зб. навук. пр.; вып. 2. – Мінск: Беларус. навука, 2007. – С. 337–343.
9. Традиционная мастацкая культура беларусаў: у 6 т. / Гродзенскае Панямонне: у 2 кн.; кн. 2 / А.М. Боганева [і інш.]; ідэя і агульнае рэдагаванне Т.Б. Варфаламеевай. – Мінск: Выш. шк., 2006. – 736 с. – Т. 3.
10. Традиционная мастацкая культура беларусаў: у 6 т. / Брэсцкае Палессе: у 2 кн.; кн. 2 / А.М. Боганева [і інш.]; ідэя і агульнае рэдагаванне Т.Б. Варфаламеевай. – Мінск: Выш. шк., 2009. – 863 с. – Т. 4.
11. Традиционная мастацкая культура беларусаў: у 6 т. / Цэнтральная Беларусь: у 2 кн.; кн. 2 / А.М. Боганева [і інш.]; ідэя і агульнае рэдагаванне Т.Б. Варфаламеевай. – Мінск: Выш. шк., 2011. – 911 с. – Т. 5.

12. *Традыцыйная мастацкая культура беларусаў: у 6 т. / Гомельскае Палессе і Падняпроўе: у 2 кн.; кн. 2 / А.М. Боганева [і інш.]; ідэя і агульнае рэдагаванне Т.Б. Варфаламеевай.* – Мінск: Выш. шк., 2013. – 1231 с. – Т. 6.
13. *Монеты серыі «Легенды і сказкі народаў Расіі» [Электронны рэсурс].* – Режим доступу: https://www.antiqario.ru/catalog/legendy_skazki_narodov_rossii/. – Дата доступу: 12.10.2019.
14. *Каталог монет > тэг: Сказкі [Электронны рэсурс].* – Режим доступу: <https://ru.ucoin.net/catalog/?tag=сказки>. – Дата доступу: 12.10.2019.
15. *Серія «Сказкі братъев Грима» [Электронны рэсурс].* – Режим доступу: <https://nummi.ru/ceny-monet/skazki-bratev-grimm/>. – Дата доступу: 12.10.2019.
16. *Чистов, К.В. Японская сказка и русский читатель / К.В. Чистов // Фольклор. Текст. Традиция: сб. ст. / Рос. гос. гуманитар. ун-т, Ин-т выш. гуманитар. исследований, Центр типологии и семиотики фольклора; подгот. текста к изд. А.С. Архиповой.* – М.: ОГИ, 2005. – С. 226–236.
17. *Боганева, А.М. Сучасны стан беларускай казкавай традыцыі (на матэрыялах палявых даследаванняў 1998–2017 гг.) / А.М. Боганева // Казка ў еўрапейскай прасторы: гісторыя і сучаснасць: матэрыялы Міжнар. форуму даследчыкаў беларускай казкі, Мінск, 17–18 мая 2018 г. / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры; склад. Я.І. Грыневіч; рэдкал.: А.І. Лакотка (гал. рэд.) [і інш.].* – Мінск: Беларус. навука, 2019. – 303 с.

Popularization of folklore through thematic series of the Belarusian commemorative coins: experience and prospects

Alena BOGANEVA, Centre for Research of the Belarusian Culture, Language and Literature of the National Academy of Science of Belarus, research scholar of the ethnolinguistics and folklore, Republic of Belarus, Minsk, e-mail: elboganeva@gmail.com.

Tatyana VOLODINA, Center for Research of the Belarusian Culture, Language and Literature of the National Academy of Science of Belarus, head of the department of folklore and culture of the Slavic peoples, Doctor of Philology, the Republic of Belarus, Minsk, e-mail: tanja_volodina@tut.by.

Abstract. *The article deals with the new theme of the Belarusian commemorative coins with the ethnocultural orientation. Two possible series: Belarus fairy tales, which can be shown not a separate written works, but as a genre system, where each tale may reflect a particular species (animal tales, magic, legendary and others); Belarusian children folklore (lullabies, nursery rhymes, counting rhyme and others). Belarusian children folklore can be shown in the context of the live usage in the modern Belarusian village (can be “voiced” with authentic audio recordings).*